

Az autizmus világnapja: április 2.

Lábrázó, kavicsgyűjtő, ugrándozó meg ágszedő

Idén április 2-án mindenki már a két nap múlva elérkező Húsvétra fog készülni, ami teljesen rendjén való. Ha azonban látnak valahol egy kékbe öltöztetett parkot, egy kékkel kivilágított épületet vagy egy kék zászlócskával vonuló kis csapatot, akkor jusson eszükbe, hogy április 2-a az „autizmus spektrumzavarral élők” világnapja.

Én is gondolni fogok rá azon a napon is, hiszen életem egyhatod részében egész közeli kapcsolatba kerültem ezekkel az átlagostól eltérő fejlődésű emberekkel, gyerekekkel. Nem csak a saját kisfiam, hanem sok korosztályába tartozó gyerek, néhány fiatal, egypár felnőtt személyében is beleláthatok az életükbe. És mondhatom, nem könnyű még ma sem másnyennek lenni.

A tipikusan fejlődőktől eltérő érzékenységek sokszor különösnek láttatják őket, pedig ha jól meggondoljuk, a legtöbbször értelmetlen dolgokról van szó. Mi több, bennünk, többiekben is van egy-egy csipetnyi különység. Egyik barátom nem hord zoknit, egy másik mániásan rendes, egy harmadik kavicsot gyűjt, egy következőt zavarja a hangos zene. Ha mindezt együtt produkálná valaki, talán már feltűné, hogy furcsa.

Engem már nem ráz meg, sőt gyönyörködtet, amikor a gitárommal nekik zenélhetek. Egy puha szőnyeggel borított teremben körbeültetjük az esőmanóinkat, akik természetesen éppoly különbözőek, mint bármely más gyerekek. V. azonnal lekajja a zokniját, ha megszólal a zene, és lábujjhelyen lejtve kecses táncba kezd. Z. előre-hátra hintázik, az arcán nem rezdül semmilyen izom, de a szeme ragyog. M. a földön hempereg, gurulgat. Ha letettem a gitárt, meg fogom csikizni, már előre várom a gurgulázó kacagását. D. izeg-mozog, minden sarokba benéz, aztán székekből egy jól elkülöníthető kis kuckót épít magának, oda húzódik be, és elmélyülten hallgatja a dalokat. G. a számítógépen kivetít minden szót, amit megértett a dalból. Az *A part alatt* című éneket hallgatják, amelyben a kenyér útját követjük a búzátáblától az asztalunkig. Ő viszont egy hatalmas bolhát keres éppen nagy koncentrációval (aki ugye:

„hányja a szekérre”). Néha odajön, és megkérdez valami félreérthető dolgot – például hogy mit hány a bolha, és hogy fertőző-e ez, vagy csak gyomorrontás következménye –, csak úgy tisztázásképpen. D. csak fél füllel figyel. Mérnöki pontossággal épp egy autópálya-leágazót tervez. A szögmérővel kétszer is ellenőrzi, hogy rendben van-e. T. egy zsákot morzsolgat. Több zsákocskája is van, mindenféle magokkal. Megnyugatja, ha göngyölgetheti őket. F. szemmel láthatóan nagyon boldog. Önfeledten ugrál, a kezeivel úgy röpköd, mint valami kis madárfióka. B. szűri a hangokat. Két kezét a fülén tartja, csak néha emeli el onnan óvatosan, bebeeresztve egy pár hangot. De a világért sem maradna le ezekről az estékről. Jó itt lenni, azt mondja, hiszen ebben a teremben szinte semmi nincs a falon, és még bűdös sincs.

Ők egy ilyen közönség. Különös, érzékeny és nagyon szerethető.

A hétköznapiakban is ilyenek. Nagy tisztelettel kell kezelnünk őket, hogy otthon érezzék magukat a mi másnyenneknek berendezett világunkban. Kevesebb ingert, színt, hangot, illatot kellene nekik biztosítanunk, hogy ne legyen számukra fájdalmasan fárasztó az élet. Talán éppen bonyolultságunkból menekülnek a maguk jól kiszámítható, alaposan és aprólékos pontossággal feltérképezett kis világukba. Azért általában van valami, ami rendkívül mélyen érdekli őket, amit kitanulnak, és ezért nagy biztonságot ad nekik.

A mi kisfiunk például ágakat szed. Pontosabban nyírfaágakat. Még pontosabban leveles ágakat, ha lehet, kicsi levelekkel. A napirend, amely minden előre várható programot megjósolhatóvá tesz számára, fontos része az életének. És a tervek igen lényeges eleme a kiszámítható ágszedés. Mikor, hol, kivel, hányat fogunk szedni. Ezek az ágak aztán bekerülnek az ágya melletti dobozba, mert szereti az illatukat és a fogásukat, valamint nagyon lelkesen át meg átszámolja őket, és jaj nekünk, ha páratlan számú ág van otthon. Akkor azonnal felkerekedünk, meg sem állunk egy nyírfaig, hogy orvosoljuk a bajt.

Mindez persze különös egy egyébként bájos, nyílt tekintetű, mosolygós, beszédes nyolcéves kisfiútól, aki szeret olvasni, zenét hallgatni, ügyes matematikából, versmondásból, boldogan lovagol, szánkózik, biciklizik, érdeklődik a háziállatok és a növények. Na jó, mondjuk, rajzolni nem szeret, de hát van ilyen. Én például fociban voltam legendásan reménytelen eset.

De ha jobban meggondolom, nem jártunk mi rosszul. Ismerek körforgalmak, vécék, órák, harangok, vízvezetékcsövek iránt mániásan érdeklődő gyerekeket és fiatalokat is az autisták között. És azt hiszem, ezeknek a családoknak sem lehet egyszerű olyan programot találni, ami kedvez a gyerekeknek, és még a többiek is kibírják.

De azért valljuk be, vannak nehezebb napok nálunk is. Gondoljanak csak bele! Ott van például a tél, amikor a fák nagy része elhullatja a leveleit. Mi pedig rójuk az utcákat, megyünk nyírfaig, nyírfaig. Azon nincs levél, amazon túl magasan van. Nem vagyok az átlagnál alacsonyabb, de gyakran érzem úgy magam, mint Malacka a Micimackóban. Ugrálok, nyújtózok, pipiskedek, semmi eredménye.

– Anya, vegyél a nyakadba, akkor elérjük – ajánlja a fiam.

Ez a kérés 2-3 évesen még teljesen korrekt volt, de most, hogy meghaladta a 28 kilogrammos súlyt, már nem olyan lelkesen emelgetem. Körülnézek, hátha van a közelben egy őrangyal. Egyszer megesett velünk, hogy odalépett hozzánk egy magas fiatalember, és lehúzott egy ágat a fiamnak, de hát úgy tűnik, az eset egyedi volt. Végül mégis felültem a vállamra Misut. Nyújtózok, nyújtózok, hiába.

– Anya, ugráljunk! – javasolja olyan vágyakozó hangon, hogy elgondolkodom az ugráláson. De hiába, nem megy. Egyszerűen nem vagyok rá képes.

Visszont nagyon röhejesnek érzem magam. Ráz a nevetés. Elképzelem, hogy nézhetnénk ki. Egész jól is érezném magam, ha nem lenne ilyen nehéz a gyerek. De most! Most mintha könnyebb lenne. Jaj, ne, ez felállt! Egyensúlyoz a vállamon. Kapaszkodik a lengedező faágakba.

– Anya, nézd, már csak egy kicsi kell, és elérem! – rikkantja boldogan.

Levegőt venni sem merek, nem hogy megmozdulni. Görcsösen szorítom a bokáját, ami ugye, teljesen fölösleges. Ha leesik, akár előre, akár hátra, biztosan nem bírom elkapni a lendület és a súly eme összefüggésében. Újra elképzelem magamat meg őt. És beugrik, honnan jöhetett neki az ihlet. Hétvégeken lovagolni jár, és Szellőn, a meglehetősen terjedelmes és nyugodt terápiás pónin szokott felállni. Ez

rám nézve persze nem túl hízelgő hasonlóság, de mindegy, csak épen lejusson.

Most jól fülön rúgott a jobb lábával, de a jajgatásomat elnyomja a boldog kiáltása.

– Anya, nézd, négy ágat szedtem, és mind leveles!

A szemüvegem előtt 2 milliméterrel megpillantom a ronda, összeaszott tavalyi fáleveleket, az orromban érzem a nyírfa jellegzetes illatát, és valahogy átjár a diadal érzése.

A napokban olvastam újra Homoki Nagy Katalin Lábrázó című

írását. Egy megállóban várakozó kisgyerek unalmában rázogattja a lábát, amivel senkinek sem árt ugyan, de az őt kísérő felnőttek korholják, zavaróan feltűnőnek ítélik ezt. Amikor felteszik a kérdést a gyerekeknek, hogy lát-e más lábrázót is a környéken, az író dacosan és lelkesen beszáll lábat rázni.

Sokat gondolkodtam azon, vajon Jézus velünk tartana-e ágat szedni, és azt hiszem, csatlakozna.

Füller Tímea

Könyvismertető

Gromon András JÉZUS ÉS AZ EVANGÉLISTÁK

Félreértések, félremagyarázások

(Elpídia Kiadó, Dunakeszi, 2020)

Gromon András semmilyen értelemben sem tekinthető hagyományos teológusnak. Aki valamelyest tájékozott az elmúlt harminc év magyar katolikus közéletében, tudhatja, hogy számára a teológiai gondolkodás nem földtől elrugaszkodott akadémikus vitákat, hanem egész egzisztenciáját mélyen meghatározó szembesülést és szembesítést jelentett. Nem tanszéki pozícióért, doktori címekért és más tudományos elismerésekért dolgozik, hanem azért, hogy minél jobban megértse és másokkal is megértesse mindazt, amit felismert Jézusnak a szinoptikus evangéliumokból kikövetkeztethető alakjából és tanításából. Sosem próbált tudományoskodón érvelni vagy írni, hanem mindig arra törekedett, hogy a lehető legtöbb megértsék véleményét, amelyet csakis érvek formáltak, de tekintélyek soha.

Legújabb könyvében a szinoptikusokhoz írott három vaskos kommentárja tartalmának egy részét rendezte tematikus tanulmányokba azzal a szándékkal, hogy az olvasó könnyebben áttekinthető formában találkozhatson az elemzésekkel. A tanulmányokat találó címek teszik könnyen azonosíthatókká: „Jézus tiltásai – avagy a kemény Jézus”, „Családelles Jézus?”, „Aki »az agyára mentek« Jézusnak”, „A retusálás nagymestere – Hogyan változtatta meg Lukács az általa átvett Márk-szövegeket?”. Maguk a tanulmányok egytől egyig az evangéliumok szö-

vegének rendkívüli mélységű ismeretéről és eredeti görög nyelven történt tanulmányozásáról tanúskodnak, és bár valóban sokat merítenek az említett kommentárokból, a jól fókuszált tematikus egységek újra és újra ráébresztik az olvasót a jézusi örömmüzenet (vagy az azt félreértelmező hagyomány) valamely új aspektusára.

A Szerző négy fejezetre osztotta írásait. Az első fejezetbe sorolt tanulmányok „magáról Jézusról” szólnak, a másodikban az evangélisták Jézushoz fűződő kapcsolata, a harmadikban pedig a szinoptikusok egymáshoz való viszonya a fő szempont. Az utolsó rész a Nyelvészet címet kapta – ebben azokat a szövegelemző módszereket és nyelvtani észrevételeket mutatja be a Szerző, amelyekkel dolgozva szentírástudományi és teológiai következtetéseket tehet. Minden egyes írás szembenéz a hagyományos szentírás-értelmezésekkel, és így minket is arra készítet, hogy szembenézzünk azokkal az elképzelésekkel (hiedelmekkel? rögzült sémákkal?), amelyek bennünk élnek az evangélistákról és Jézusról, vagy más összefüggésben: emberről és Istenről.

E rövid ismertetőben legyen elég egyetlen példa, amely rávilágít arra, hogy mennyire fontos Gromon András munkája. A „Nyelvészet” fejezet egyik rövid írásában (364-370. o.) a Szerző alapos kutatómunkával cáfolja meg Mt 5,3 jól ismert és szinte minden modern

fordításban követett értelmezését („Boldogok a lelki szegények”), amikor számba veszi a „lélek” (*pneuma*), a *tó pneumati* kifejezés, valamint a „szegény” (*ptókhosz*) előfordulásait az evangéliumokban. Megállapítja, hogy e vitás szöveg-helyet kivéve a *tó pneumati* minden előfordulása Isten Lelkére vonatkozik, ahogy a *ptókhosz* is minden körülmények között anyagi (és sosem „lelki”) szegénységet jelent, ezért javasolja az alábbi értelmezést: „Boldogok, akik a Lélek ösztönzésére [lettek] szegények”. Miért terjedt el mégis a „lelki szegények” fordítás? A Szerző szerint ennek lélektani és ideológiai okai vannak, hiszen sokkal kényelmesebb úgy érteni ezt a mondatot, hogy boldogok, akik „üres kézzel állnak az Isten előtt”, vagy akik „mindent Istentől várnak”, mert e hozzáállás képviselőinek végtére semmi dolguk sincs. Aki viszont a Szentlélek hatására önként vállalja a tényleges anyagi szegénységet és a társadalmi kicsiséget, arra nézvést e döntés kemény következményekkel jár, sőt tudatos cselekvést követel tőle. Ez az igazi „szűk kapu” (234. o.), amelyen be kéne mennünk.

A Szerző vallomása szerint „nem sok újdonság van” munkájában (7. o.). Szerénysége tiszteletre méltó, ám indokolatlan. Jézus tanításában sincs semmi újdonság, csak éppen kétezer éve nemigen ismerjük, és még kevesebben követjük.

Bajnok Dániel